

Před léčbou brali děti k fotografovi. Tušili, že tuberkulózu nepřežijí

Idnes.cz/nadnes, 14. 5. 2019

Odmítači očkování dnes hrají se svými dětmi ruskou ruletu. Buď má nemoc nabito, nebo ne. Jak to ale v Čechách a na Moravě bylo v čase, kdy se ještě neočkovalo? Umíralo se. A hodně. Třeba před léčbou tuberkulózy jezdily děti k fotografovi, aby měli rodiče alespoň nějakou památku, napsal týdeník 5plus2.

Jen na komplikace u spalniček umíraly před zavedením očkování ročně stovky dětí. | foto: Profimedia.cz

Dětská obrna, záškrt, tuberkulóza a černý kašel. Dnes před těmito nemocemi chrání očkování, ještě před několika desítkami let děsily epidemie každou rodinu. Například na komplikace u spalniček umíraly před zavedením očkování ročně stovky dětí. Povinnou vakcinaci na tuto chorobu zavedlo Československo jako první země na světě už před padesáti lety.

Čtení o zajímavých lidech, událostech a nevšedních akcích v regionech.

Fotka na památku

Hrůzu z nemocí dobře ilustruje příběh z roku 1943. V zemi řádí tuberkulóza, na kterou není očkování povinné. Některé vesnice v Čechách i na Moravě jsou nemocí doslova promořené. Je rozhodnuto, že všechny děti se musí vyšetřit, v autobusech i na korbách nákladáků míří do města na rentgen. U koho se potvrdí nález, putuje do léčebny.

Rodiče tehdy zažívali obrovská muka, protože na tuberkulózu se často umíralo. Běžná praxe byla, že před léčbou zavedli dítě k fotografovi, aby si rodina uchovala aspoň vzpomínku. Na TBC se v Československu začalo povinně očkovat až v roce 1950, konečnou povinnou vakcinaci byl uzákoněn v roce 2010, kdy byla tuberkulóza téměř vymýcena.

Jenže v zemi řádily i další nemoci, které děsily československý lid. Asi nejvíce dětských úmrtí zapříčinily spalničky. „V období před zavedením povinného očkování dětí (před rokem 1969, pozn. red.) patřilo toto mimořádně nakažlivé onemocnění mezi nesmírně časté a také velmi obávané infekce,“ vysvětluje Rostislav Maďar, vedoucí Ústavu epidemiologie a ochrany veřejného zdraví Lékařské fakulty Ostravské univerzity.

„Počet hlášených případů dosahoval padesáti až osmdesáti tisíc za rok, stovky dětí umíraly na spalničky a zejména na jejich komplikace.“

Smrtelnými komplikacemi byly především zápal plic nebo meningitida čili zánět mozkových blan. Velmi obávanou komplikací pak tzv. subakutní sklerotizující panencefalitida – vzácný, ale téměř pokaždé smrtelný následek spalničkové nákazy, který se může projevit až po šesti letech od nakažení.

Zprvu jako nenápadné poruchy chování a koncentrace, které později vyústí v demenci. Při epidemiích nejčastěji umíraly nejmladší děti, tedy ty, které se nakazily během prvního a druhého roku života.

Zajímavý černý kašel

„Kdo jednou záchvat černého kašle viděl a slyšel, utkví mu v paměti tak, že nemoc podruhé okamžitě pozná,“ řekl v roce 1879 Jan Eiselt, český průkopník lékařské prevence. Narážel na onemocnění typické kokrhavým nádechem, prudkými záchvaty kašle, krvavýma očima s podlitinami či zvracením.

„Dávivý kašel u nás kdysi býval velmi častou infekcí postihující hlavně děti předškolního věku. Ročně onemocněly i desítky tisíc dětí a mnohé z nich umíraly,“ říká Rostislav Maďar.

Rostislav Maďar, vedoucí Ústavu epidemiologie a ochrany veřejného zdraví Lékařské fakulty Ostravské univerzity.

Například v roce 1925 bylo v ČSR skoro 1800 úmrtí na toto nakažlivé onemocnění, o rok později téměř tři tisíce, většinou dětí. V ČSR se začalo povinně očkovat roku 1958, ještě čtyři roky předtím se objevilo přes třicet tisíc případů. Ovšem šest let po zahájení povinného očkování bylo hlášeno pouze necelých sedm stovek nemocných.

Nebezpečné mýty o očkování

V ohrožení jsou hlavně děti

Dnes je černý, dříve nazývaný zajímavý, kašel zase na vzestupu. Choroba našich předků se vrací. Nemocnost ale nedosahuje tak závažných hodnot jako kdysi před očkovaním. Nicméně je ročně diagnostikováno kolem tisícovky případů

Zhoubný záškrť zabíjel stovky dětí

Loni onemocněly v Bangladéši na záškrť přes tři tisíce dětí, třicet jich zemřelo. Událost, která dnešní Českou republiku zdravotně neohrozí a lidi ani nevzruší. Jenže přesně takové a ještě horší epidemie záškrťu zažívali Češi ještě v 50. letech.

„V Československu se před zavedením povinného očkování vyskytovaly až desítky tisíc případů onemocnění ročně, mnoho dětí na záškrť umíralo,“ podotýká Maďar.

Nemoc se projevuje podobně jako těžká angína a při špatném léčení, což se často dělo, může propuknout v tzv. zhoubný záškrť. Teplota nemocného se vyhoupne i na 40 stupňů, ústy těžce dýchá a podčelistní uzliny dosahují velikosti ořechu. Krk může zduřet tak, až má obvod stejný jako hlava – takovému projevu se říká caesarský krk.

Nemoc se může rozvinout i v záškrťovou obrnu nebo problémy se srdcem či v zánět ledvin. Nejhorší rok na území dnešního Česka byl 1894. Tehdy onemocnělo více než šestnáct tisíc lidí, přes šest tisíc jich nepřežilo.

Ještě víc však kosila české a moravské obyvatelstvo vůbec nejhorší epidemie záškrťu v novodobé historii propuknuvší ještě dvacet let předtím. Povinná vakcinace na záškrť se objevila velmi brzy.

„Ze současných očkovaní má v naší republice nejdelší tradici. V omezeném rozsahu se začalo očkovat již před druhou světovou válkou, od roku 1947 se stalo povinným,“ doplňuje Rostislav Maďar.

Obrna přišla s Němci

Rok 1939 nebyl tragický jen kvůli nacistické okupaci, po příchodu fašistických vojsk se republikou začala ještě šířit obrna. Byla to vůbec první zdokumentovaná epidemie na českém území. Boj byl naštěstí úspěšný. Další epidemie se objevila ještě tři roky po válce, kdy onemocněly asi dva tisíce dětí, stejně jako v roce 1953.

Pokud vir napadl centrální nervovou soustavu a byl zasažený dýchací či polykací reflex, pak i na obrnu se umíralo. Mnoho lidí a hlavně dětí skončilo kvůli postižení svalů s pokroucenými a ochrnutými končetinami. Další očekávanou epidemii zastavili českoslovenští lékaři.

„V mimořádně záslužné a úspěšné kampani byla tehdy naočkována celá dětská populace do 15 let věku a efekt vakcinace byl skutečně výborný. Onemocnění vymizelo prakticky okamžitě a od té doby už na našem území nejsou hlášeny žádné případy dětské přenosné obrny. Byli jsme zcela jistě jedním z prvních států na světě, kde byla paralytická poliomyelitida (obrna, pozn. red.) eliminována,“ chválí tehdejší akci lékařů Maďar.

Poslední epidemie obrny v Evropě byla hlášena z Nizozemska z let 1992 až 1993. Tam tehdy onemocnělo kolem sedmdesáti osob, které patřily do skupiny odmítačů očkování.

Zdroj:

https://www.idnes.cz/onadnes/zdravi/ockovani-historie-tetanus-cerny-kasel-obrna-deti-zdravi.A190510_202337_zdravi_abr